

Oud-SP-fractie
Agnes Kant terug in
medische wetenschap

Nieuwe regels maken
afsluiten hypotheek
een stuk lastiger

VvAA trendonderzoek:
wakker liggen van
medische fouten

Verliefd op de
onweerstaanbare
sfeer in Suriname

Partner gezocht

VvAA trendonderzoek naar beleving medische fouten

‘Ik zal de patiënt geen schade doen’

Bijna de helft van de zorgprofessionals in de tweede lijn ligt weleens wakker van een gemaakte medische fout. Datzelfde geldt voor ruim een kwart van de collega's in de eerste lijn. Goed om bij stil te staan. Zeker in tijden van online lekenbeoordelingen, zwarte lijsten en breed in de media uitgemeten fouten.

TEKST MARJAN ENZLIN FOTOGRAFIE BERT SMITH

Medisch professionals lijken verdacht veel op gewone mensen. Niettemin worden van hen doorgaans buitengewone prestaties verwacht. Niet onbegrijpelijk in dit deel van de wereld, waar gezondheid (bijna) als recht wordt beschouwd. En misschien zelfs niet onterecht, wanneer we de enorme invloed die gezondheid heeft op ons welbevinden in ogenschouw nemen. Dat neemt niet weg dat ook medisch profes-

sionals fouten maken en dat die fouten gevolgen kunnen hebben. Doorgaans verwaarloosbare gevolgen, maar soms ook ernstige gevolgen. Gevolgen waar liever niemand mee geconfronteerd wordt.

Wakker liggen

Het derde VvAA trendonderzoek stond in het teken van medische fouten in het algemeen en de beleving van profes-

sionals rond dat thema in het bijzonder. Bijna drieduizend eerste- en tweedelijnsprofessionals werden uitgenodigd een vragenlijst in te vullen en 32 procent van hen deed dat ook. Uit de eerste lijn waren dat er 547 (huisartsen, fysiotherapeuten, tandartsen, apothekers en verloskundigen) en uit de tweede lijn waren het er 354 (allen medisch specialist).

De resultaten uit het onderzoek geven niet alleen een beeld van datgene wat zakelijk of privé speelt bij medisch professionals als het gaat om het maken van fouten. De resultaten geven de professionals, die zich in veel gevallen vanwege het beroepsgeheim niet in het openbaar kunnen verdedigen, ook een stem in de openbare ruimte. Belangrijk, want de argeloze mediaconsument zou zomaar

het ontrechte idee kunnen krijgen dat artsen, apothekers, verloskundigen en andere beroepsbeoefenaren zich niet veel aantrekken van maatregelen van tuchtcolleges of klachten van de patiënt. Dat dat – op een enkele uitzondering na – niet waar is, blijkt uit de resultaten van het onderzoek.

Zo komt naar voren dat 46 procent van de medisch specialisten in de tweede lijn weleens wakker ligt van een gemaakte fout. In de eerste lijn gaat het om ruim een kwart van de professionals (29 procent). Een kwart (24 procent) van de tweedelijnsprofessionals is tijdens het arbeidzaam leven erg bang om een medische fout te maken en dat geldt ook voor 20 procent van de collega's uit de eerste lijn. Van laatstgenoemde groep geven vooral huisartsen aan bang te zijn voor het persoonlijk en zakelijk risico dat ze lopen met betrekking tot het maken van fouten. Apothekers zijn het minst bang, maar zij maken dan ook de minste fouten en voorkomen het vaakst fouten van anderen, hetgeen inherent is aan het vakgebied.

Fouten verzwijgen

De angst om fouten te maken is terecht, blijkt uit de cijfers. De helft van de respondenten uit de eerste lijn geeft toe weleens een fout gemaakt te hebben en driekwart van de collega's uit de tweede lijn zegt hetzelfde. Uitgesplitst over de beroepsgroepen blijkt het huisartsenberoep het meest foutgevoelig. Bijna alle huisartsen (92 procent) maken weleens een fout. Fysiotherapeuten lijken het minst fouten te maken (25 procent).

Over de ernst van de fouten kan op grond van de onderzoeksresultaten weinig gezegd worden. Wel is duidelijk dat de gevolgen voor de patiënt in de beleving van de professional meestal 'gelukkig verwaarloosbaar klein zijn'.

Ondanks het feit dat ruim 60 procent van de professionals aangeeft in de werkomgeving open te kunnen zijn over fouten, blijkt uit het onderzoek ook dat eigen fouten of die van collega's geregeld worden verzwegen. Opvallend is dat fouten van collega's vaker worden verzwegen dan eigen fouten. In de eerste

lijn geeft 34 procent toe een fout van een collega te hebben verzwegen, tegen 21 procent die weleens een eigen fout heeft verzwegen. In de tweede lijn verzwijgt 45 procent weleens een fout van een collega en 23 procent een fout van zichzelf. De meest genoemde redenen voor het verzwijgen van een fout van een collega zijn: het uitblijven van noemenswaardige gevolgen voor de patiënt, de angst voor de gevolgen voor de collega en de angst voor gevolgen voor de samenwerking met de collega. Angst voor gevolgen voor de professional zelf wordt slechts door een enkeling genoemd als argument om een fout te verzwijgen.

Impact op privéleven

Klinisch verloskundige Alice van Es (60) herkent de cijfers. Vanuit haar jarenlange ervaring in eerste en tweede lijn, maar ook vanuit haar ervaring als lid van het Regionaal Medisch Tuchtcollege in Zwolle. "Laten we eerlijk zijn", zegt ze. "De uitspraak dat iedereen die lang in de gezondheidszorg werkt, zijn eigen

"Iedereen maakt fouten. Wie dat ontkent, heeft boter op zijn hoofd"

kerkhof heeft, klopt. Iedereen maakt fouten. Wie dat ontkent, heeft boter op z'n hoofd. De vraag is of de fout ontstaan is uit slordigheid of gemakzucht. Als dat niet zo is en als je alles binnen je kunnen en deskundigheid hebt gedaan, kan er nog steeds sprake zijn van een fout en dan kun je er nog steeds wakker van liggen, maar dan moet je jezelf ook vergeven."

Ooit moest Van Es zelf voor een tuchtcollege verschijnen. Ze wist vanaf het begin dat haar niets te verwijten viel en toch had de zaak, die anderhalf jaar sleepte, een enorme impact op haar zakelijk en privéleven. "Die zaak heeft me destijds versleten", vertelt ze. "Ik heb er verschrikkelijk onder geleden.

En dan ging het hier nog om een klacht die niet bij mij, maar bij de huisarts thuishoorde. Ik begrijp dus heel goed dat professionals aangeven wakker te liggen van een gemaakte fout of zelfs alleen maar van het risico dat ze lopen om zo'n fout te maken. Ook als de fout geen gevolgen heeft of als de uitkomst van een handeling niet anders was geweest als je het anders had gedaan. Dat heb ik ook meegemaakt. Ooit moest ik in een thuissituatie een pasgeboren kind reanimeren. Achteraf bleek dat het een ernstige hartafwijking had en dat er niets te reanimeren viel, maar de reanimatie verliep onhandig. Ik nam mezelf kwalijk dat ik had staan klungelen. Daar had ik last van, ook al maakte het voor de uitkomst niet uit. Het kind zou het nooit gered hebben, maar dat ontsloeg mij niet van de plicht deskundig te handelen."

Dat professionals geregeld een fout van zichzelf of een collega verzwijgen, verbaast Van Es niet. "In de eerste lijn is de relatie met de patiënt vaak intensief, bovendien bestaat er een direct verband met het inkomen", zegt ze. "In een ziekenhuis ga je als professional meer op in het grotere geheel, maar daar heeft een fout weer z'n weerslag op de maatschap. Ik begrijp dus wel dat men fouten verzwijgt. Zeker als die geen gevolgen hebben voor de patiënt. Niettemin pleit ik voor meer openheid. Het is essentieel dat we erkennen dat we fouten maken. En zolang we met z'n allen vreselijk ons best doen en naar beste kunnen functioneren, moeten we onszelf die fouten ook vergeven. Ik kan dat. Na al die jaren werk ik nog elke dag met plezier. Ook al lig ik weleens wakker." <

Kijk voor een rapportage van het onderzoek vanaf 1 november op www.vvaa.nl en stem maandagavond 31 oktober om 21.00 uur af op BNR Newsradio voor het live zorgdebat dat VvAA in samenwerking met BNR over dit onderwerp organiseert.